HE kuntakokeilulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallitussihteerit Meri Pensamo ja Eeva Vartio, TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan lausumat

Kuntakokeilulain (1269/2020) hyväksyessään eduskunta hyväksyi myös kaksi lausumaa, joissa se edellyttää hallituksen antavan mahdollisimman pian esitykset:

- Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kunnille
- Mahdollisuus siirtää kunnan asiakas kokeilun aikana takaisin TE-toimistoon perustellusta syystä

Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kunnille

Nykytila

- Kokeilualueiden kunnat antavat asiakkaiden työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä työvoimapoliittisia lausuntoja:
  - työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta
  - omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksistä
- TE-toimistot antavat kokeilualueiden kuntien asiakkaiden työttömyysturvaoikeudesta muut työvoimapoliittiset lausunnot
  - kunnan virkailija pyytää asiakkaalta tarpeelliset selvitykset ja välittää tiedot TE-toimistolle.
- Kuntien nykyinen selvittämis- ja tiedonvälitystehtävä muodostaa merkittävän osan TE-toimiston työvoimapoliittisen lausunnon antamisprosessista.
- Työnhakijan tilanteeseen perehtyy ja lisäselvityksiä pyytää tarvittaessa sekä tiedot välittävä kokeilualueen kunta että lausunnon antava TE-toimisto.

Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kunnille

Esitetty muutos

- Kokeilukunnat antaisivat työvoimapoliittisia lausuntoja:
  - joihin lähtökohtaisesti ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä oikeudellista harkintaa, ja
  - joita annetaan nykyisin pääosin muun asiakaspalvelun yhteydessä.
- Tavoitteena on edistää työttömyysturva-asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja sujuvuutta.
- Lausuntojen antamiseen tarvittavan työttömyysturvaosaamisen ei arvioida eroavan merkittävästi siitä, mikä tarvitaan jo nyt kuntien selvittämis- ja tiedonvälitystehtävässä.
- Voimaantuloksi ehdotetaan lokakuun 2021 alkua.

Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kunnille

Kokeilualueen kunta antaisi jatkossa TE-toimiston sijasta työvoimapoliittisen lausunnon työvoimapoliittisista edellytyksistä, joista säädetään työttömyysturvalain 2 luvun:

- 1 §:ssä (työnhaun voimassaolo, kokoaikatyön hakeminen, työttömyys),
- 2 §:ssä (ulkomaalaisen oikeus työmarkkinatukeen),
- 4 §:n 1 momentissa (palkaton tavanomainen yleishyödyllinen vapaaehtoistyö tai tavanomainen talkootyö),
- 13 §:n 4 momentissa (alle 18-vuotiaan koulutusta vailla olevan nuoren oikeus työmarkkinatukeen),
- 5 a §:ssä (työttömänä aloitettu yritystoiminta) ja
- 10 a §:ssä (lyhytkestoiset opinnot).

Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kunnille lokakuussa 2021

Esitetyn muutoksen vaikutukset kokeilualueiden kuntien resursseihin

- Siirrettävät tehtävät vastaavat tehtäväkokonaisuutena vuositasolla arviolta yhteensä noin 43 henkilötyövuotta, mikä vastaa yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa toimintamenoina vuodessa.
  - Koska esitetty tehtäväsiirto tulisi voimaan vasta 2.10.2021, taloudellinen vaikutus jäisi kokeilualueiden kuntien osalta vuonna 2021 edellä kerrottua huomattavasti vähäisemmäksi.
  - Kokeilukuntia on 118.
- TE-toimistojen virkamiehiä ei siirretä työskentelemään kokeilualueiden kuntiin uuden lausuntotehtävän hoitamiseksi vuonna 2021.
- Kuntakokeilun toimeenpanosta johtuvien kuntien toimintamenojen arvioidaan kasvavan jonkin verran tehtäväsiirron seurauksena.
- Kokeilukuntien mahdolliset lisäresurssitarpeet huomioidaan Pohjoismaisen mallin resurssijaossa
  - Pohjoismaisen mallin on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2022.
  - Tätä varten TE-toimistojen ja kokeilualueiden kuntien resursseja lisätään 70 miljoonalla eurolla.
- Jo sitä ennen hallitus seuraa ehdotetun muutoksen vaikutusta kokeilualueiden kunnille aiheutuviin kustannuksiin ja ryhtyy tarvittaessa rahoitusperiaatteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Asiakkuuden siirtäminen kokeilun aikana

- **TE-toimisto voisi kokeilun aikana siirtää kokeilun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan TE-toimiston asiakkaaksi erikseen säädettyjen edellytysten täyttyessä.**
- **Siirron edellytykset:**
  - asiakkaan pyyntö;
  - siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä; **ja**
  - siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja.
- **Asiakkaan olisi esitettävä siirtoa koskeva pyyntö kotikuntansa mukaan määräytyvälle TE-toimistolle.**
- **Asiakas voitaisiin siirtää myös toisen kokeilukunnan asiakkaaksi sillä lisäedellytyksellä, että kohdekunta suostuu siirtoon.**

Muita keskeisiä muutostarpeita

- **Muutoksenhaku harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta (JTYPL)**
  - Muutoksenhakusäännökset nykyisin jossain määrin epäselviä
  - Kokeilun aikana harkinnanvaraisen kulukorvauksen käytön arvioidaan lisääntyvän huomattavasti
  - Ehdotus: valituskielto harkintaan perustuvasta hylkäävästä päätöksestä, muilta osin valitus sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusoikeuteen
- **Kokeilualueen kuntien kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeus URA:aan (Kuntakokeilulaki)**
  - Kokeilualueen kunnat voivat siirtää kokeilulakitehtävänsä myös perustamalleen kuntayhtymälle kokeilulain 7 §:n nojalla.
  - Kuntayhtymä on kunnasta erillinen oikeushenkilö.
  - Ehdotus: Jos tehtävät on siirretty kuntayhtymälle, myös sen palveluksessa oleva virkamies voi saada käyttöoikeuden vastaavin edellytyksin kuin kunnan virkamies.
- **TYPPI-rekisterin käyttöoikeus (TYP-lain 9 §)**
  - GDPR-muutosten yhteydessä käyttöoikeussääntelyä tiukennettiin niin, että käyttöoikeus voidaan myöntää vain virkamiehelle. Tiukennus on osoittautunut liialliseksi.
  - Ehdotus: Käyttöoikeus voitaisiin myöntää myös muulle kuin virkamiehelle sekä myös sellaisen kuntayhtymän palveluksessa olevalle, joka vastaa TYP-laissa tarkoitetuista tehtävistä